

möte, med anledning af då uti förevarande ämne väckta motioner, i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och Riksdagen meddela förslag till sådana förändrade stadganden, angående deltagande i byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, äfvensom af sockenstuga och fattigstuga, att dessa åligganden blifva för medlemmarne af kommunen, efter billiga grunder, gemensamma; Och efter hvad Utskottet inhemtat, har Kongl. Maj:t i nådig Remiss den 4 Juli sistlidna år anbefallt Kongl. Kammar-kollegium att utarbета och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till förordning i den syftning, Rikets Ständers omförmälda skrifvelse angifver.

Vid sådant förhållande och då, enligt Kongl. Stadgan den 18 Juni 1842 angående folkundervisningen i Riket, kostnaden för skolhusbyggnad skall, der ej annorlunda öfverenskommes, utgöras efter samma grunder, som följas i fråga om kyrkobyggnad, föranlåtes Utskottet vördsamt hemställa,

att de uti ifrågavarande ämne af Herrar Hessle och Anders Jonsson nu framställda förslag icke må till någon vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 Februari 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

N:o 43.

Ank. till Riksd. Kansli d. 1 Mars 1867, kl 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden, angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse.

Uti ofvanberörda hänseende hittills gällande stadganden återfinnas i 26 Kap. 4 § Byggningsbalken, hvilket lagrum lyder sålunda:

”Tingsbyggnad skall hvart härads bygga, efter gårddatalet, å vanlig tingstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan

Bih. till Riksd. Prot. 1867. 7 Saml. 6 Häft.

Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stufva så stor, som tarvas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggning uppehålla. Vid hvart tingställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes och ladugårdar, afhyste rå och rörs hemman, så ock preste- och klockarebol.”

Genom Kongl. Förordningen den 17 September 1783 äro derförutan lots-hemman från skyldighet att deltaga i tingshusbyggnad befriade.

Med anmärkning att dessa stadganden icke vore för närvarande tid lämpliga eller med rättvisa och billighet förenliga, hafva Herrar *Magnus Svensson* från Skaraborgs län, *Per Nilsson* från Malmöhus län och *Per Ericsson* från Gefleborgs län uti särskilda, till Lag-Utskottets behandling öfverlemnade motioner N:is 68, 21 och 52, föreslagit:

Herr *Magnus Svensson*: ”att sista punkten af 4 § i 26 Kap. Byggningsbalken uteslutes, hvarigenom alla, efter hemmantalet, blifva skyldige att i bygandet af tingshus och fängelse deltaga”;

Herr *Per Nilsson*: att Riksdagen för sin del ville, med ändring af hvad hittills uti ifrågavarande hänseende finnes föreskrifvet. antaga ett så lydande stadgande:

”Tingsbyggning skall hvart härad bygga efter fyrktalet inom kommunerna å vanlig tingstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för häradsinnevånarne lägligast, sedan Rätten deröfver hörd är. I byggningen skall finnas en stuga, så stor som tarvas, och två kamrar, samt vare häradet skyldigt densamma underhålla. Vid hvart tingställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas”;

samt Herr *Per Ericsson*: att ifrågavarande lagrum måtte erhålla följande förändrade lydelse:

”Tingshus skall hvarje härad bygga å vanlig tingstad eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar lämpligast, sedan Rätten deröfver hörd blifvit. Der skall vara en stufva, så stor som i häradet tarvas, och två kamrar, och vare hvar och en, som i häradet bor, skyldig att i denna byggnad deltaga efter det fyrktal, hvar och en har sig åsatt. Vid hvart och ett tingsställe skall ock fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas, så vida ej gemensamt ranskningshäkte för flera härader finnes.”

Under flera föregående riksdagar hafva åtskilliga förslag blifvit framlagda i syftning att lätta ifrågavarande besvär genom en jemnare och mera tidsenlig fördelning af detsamma; och ehuru behovet och billigheten af en efter andan i nyare tids lagstiftning lämpad förändring härutinnan icke kunnat förnekas, hafva dock alla tillförene väckta förslag strandat mot de betänkligheter, man alltid haft att framkasta. Att härvid ej längre bör förblifva, synes sakens vikt fordra. Ökad folkmängd och förändrade förhållanden hafva under sednare tider oafvisli-

gen påkallat tingshusens uppförande efter helt annan måttstock, än 26 Kap. 4 § Byggninga-balken bestämmer, och äfven åt fängelsebyggnader egnas i närvarande tid mera omsorg, än förr varit händelsen. Följden häraf har ock blifvit den, att ifrågavarande tunga kommit att kännas allt mera tryckande, och tiden torde derföre vara inne att tillse, på hvad sätt lindring i densamma må kunna de byggnadsskyldige beredas.

Vid tiden för stiftandet af 1734 års lag visste man icke af någon annan till deltagande i kommunalbesvär på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren, och man kände icke någon annan grund för dennes beskattning än det hemmantal han innehade. Sättes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörscherman fingo då icke besittas af andra än frälsemän; och dessa hade i Hofrätt sitt särskilda forum. Helt annorlunda hafva förhållandena under de sednare decennierna gestaltat sig. I alla landsändar har vid sidan af den egentliga jordbrukaren uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handtverkare. På samma gång man under sednare tid allt mera erkänt, att ofvan nämnda grund icke är lämplig i fråga om deltagande i kommunalbesvär, har man ock medgifvit rättvisan och billigheten deraf, att skyldighet till deltagande i dylika besvär utsträcker till alla kommunens medlemmar. De skäl, som föranledt 1734 års lagstiftare att frikalla sättes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörscherman från allt deltagande i tingshusbyggnad, hafva nu mera, sedan rättigheten att besitta dylika hemman icke är frälsemän ensamt förbehållen, samt sednare tids lagstiftning äfven medfört förändring i stadgandena om frälsemäns forum privilegium, helt och hållet bortfallit; och någon giltig anledning, hvarför innehafvare af preste- och klockarebol böra i förevarande hänseende åtnjuta en förmån, som icke tillkommer andra boställsinnehafvare, lär svårigen kunna anföras. Alla samhällets medlemmar hafva utan tvifvel samma intresse af rättskipningens behöriga handhavande och böra derför, i mån af förmåga, bidra till uppehållande af de för densamma nödiga inrättningar.

I öfverensstämmelse med ofvan uttalade åsigter anser Utskottet, att ifrågavarande byggnadsskyldighet bör blifva ett kommunalbesvär, som drabbar icke endast egare af fastighet af hvad slag som helst, utan hvarje till deltagande i kommunalutskylder förpligtad person. En sådan förändring vore ock öfverensstämmande med kommunallagarnes anda, att, medelst borttagande af kommunaltonera, lagda på vissa klasser, söka åstadkomma likställighet i kommunala rättigheter och skyldigheter mellan alla en kommuns röstberättigade innevånare; hvarjemte, genom förpligtelsen för alla att i byggnadsskyldigheten taga del, tyngden för hvarje ny deltagare minskades och orättvisor undvekes. För vinnande af ett billigt resultat torde dock vissa modifikationer böra ega rum för sådana klasser, som i allt fall få en ökad tunga och som till en del kunna anses hafva ett mindre varaktigt intresse i kommunen än fastighetsegarne. Då emellertid

uppgörandet af sådana bestämmelser fordrar en noggrannare utredning af frågan, än hos Riksdagen torde kunna åstadkommas, får Utskottet vördsamt hemställa, att Riksdagen ville, uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och Riksdagen meddela förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa äligganden blifva för medlemmarne af tingslagen, efter billiga grunder, gemensamma.

Stockholm den 21 Februari 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.